

‘Katholiek word je niet voor je verdriet’

In december houdt **Antoine Bodar** (72) de Huizinga-lezing. Een prikkelende lofzang op religie van een tegendraadse priester. ‘Ik houd niet van de symboolpolitiek van de paus.’

Gerry van der List
Foto's Olivier Middendorp

Antoine Bodar heeft er zin in. Op 8 december mag de bekendste priester van Nederland in de Pieterskerk in Leiden de prestigieuze Huizinga-lezing uitspreken. ‘Ik vind het een eer. De uitnodiging kwam voor mij als een verrassing. Ik ben blijend christen, katholiek en ook nog eens priester. Dat is zo ongeveer het ergste wat je kunt bedenken. Althans, zo wordt gedacht aan de Universiteit Leiden, die zichzelf beschouwt als een bolwerk van de rede. Toen ik daar colleges gaf met mijn priesterboord om, zag ik mijn collega's huiveren. De studenten vonden het overigens prachtig.’

Bij de, mede door *Elsevier Weekblad* georganiseerde, Huizinga-lezing is het de gewoonte enige warme woorden te wijden aan de historicus naar wie de voordracht is genoemd. Dat is geen lastige opgave. Johan Huizinga (1872-1945) was immers een vooraanstaand geleerde en auteur met internationaal aanzien. Tegelijk was hij een conservatieve cultuurfilosoof die tegen de – door hem beeldend beschreven – kwalen van de moderne tijd maar één prostaat medicijn wist: het christelijk geloof. De meeste geleerden van vandaag de dag voelen zich wat ongemakkelijk bij dit recept van godsdienstige aard.

Zo niet Bodar. Hij herkende al jong in de christelijke taalkunstenaar een geestverwant en bondgenoot. In 1974 schreef hij, als

‘Godsdienst mag nooit louter een persoonlijke zaak zijn’

afrondering van één van de vijf studies die hij met een doctoraal wist te bekronen, aan de Universiteit van Amsterdam een scriptie over de cultuurkritiek van Huizinga. ‘De reacties waren allesbehalve enthousiast. In Amsterdam waren ze in die tijd diep rood gelovig. Huizinga werd gezien als een echte burgerman. Daarna ben ik maar via Bazel naar Leiden gevlucht.’

Het verheugt Bodar dat hij in een lezing eer kan bewijzen aan zijn inspiratiebron. Kern van zijn prikkelende lofzang op religie is Huizinga's stelling dat een cultuur metafysisch zal zijn of niet zal zijn: een samenleving heeft een verticale dimensie nodig. Zij dient gericht te zijn op iets hogers wil zij niet het risico lopen ten onder te gaan. Dit waardevolle inzicht is verloren gegaan. De rationalisering heeft geleid tot een grote geestelijke armoede. Wat resteert, zijn eendimensionale pseudo-cultussen rond oppervlakkige zaken als sport. Wenselijk is een terugkeer naar het sacrale. Een wens die tot uitdrukking komt in de titel van de lezing: *Leven alsof God bestaat*.

We houden ons heel erg bezig met het direct zichtbare en begrijpbare, zegt Bodar. ‘We moeten meer ruimte gunnen aan wat we niet met ons verstand kunnen vangen. Wij doen onszelf tekort als wij ons beperken tot de ratio. Het geestelijk klimaat in Nederland is hard en kil. Typerend vind ik de grote mond van D66. De partij heeft voor mij afgedaan door de manier waarop zij de ChristenUnie heeft bejegend bij de kabinetsformatie. Daaruit spreken een arrogantie en onverdraagzaamheid tegenover het geloof die je ook ziet bij het Humanistisch Verbond en een krant als *NRC Handelsblad*.’

De intolerantie is mede zo stuitend, omdat het geloof troost, poëzie, geborgenheid en zin biedt. Betekent dit dat een samenleving eigenlijk onmogelijk zonder religieus

fundamenteel kan? ‘Dat zegt Huizinga, ja. En ik vraag in zijn spoor aandacht voor het belang van de verwondering en de betovering. Het grote aantal zelfmoorden bijvoorbeeld wijst op een groeiend gevoel van zinloosheid. Mensen die geen zin vinden in het leven, kunnen getroost worden door de gedachte dat God bestaat.’

Bij het waarschuwen voor de gevaren van een agressief, atheïstisch humanisme schetst Bodar een somber beeld van het lot van christenen in de moderne maatschappij. Zo zou de godsdienst uit de openbare ruimte worden verdreven. Is dat niet een beetje overdreven? Het is toch niet verboden om processies te houden, een priesterboordje te dragen of het geloof openlijk uit te dragen? ‘Nee, dat is niet verboden. In zoverre zijn we prettig tolerant. Of onverschillig tolerant. Maar in de openbare ruimte is het geloof nagenoeg verdwenen. Kijk naar de televisie. De RKK is opgeheven en de KRO, die is gefuseerd met de protestantse NCRV, doet weinig meer met het katholicisme dan zondagochtend een geloofsgesprek en eucharistieviering uitzenden. De katholieke kern houdt zich verder erg stil. Ik bespeur een ouderwetse gêne bij katholieken om de mond open te doen. Het geloof is min of meer een privékwestie geworden. Terwijl godsdienst nooit louter een persoonlijke zaak kan en mag zijn.’

Maar Bodar krijgt toch alle gelegenheid om zich uit te spreken voor de televisiecamera's? ‘Ik mag niet klagen over aandacht. Maar ik word met een grote onwetendheid en soms onfatsoen tegemoet getreden. Mijn dieptepunt was een uitzending van *De Wereld Draait Door*. Een strafrechtadvocaat betoogde uitvoerig dat de kerk een misdadige instelling was en Jan Mulder, met wie ik nota bene een commercial voor de Postbank heb gemaakt, riep dat ik die vreselijke club eens moest verlaten. Toen stond het huilen

ANTOINE BODAR (s-Hertogenbosch, 1944) werd in 1992 tot priester gewijd. Docent in Leiden en bijzonder hoogleraar in Tilburg. Maakte tal van programma's voor radio en televisie. Zijn meest recente boek heet *Geborgen in traditie*.



‘Het eindeloze gepraat over sport wekt ergernis’